

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 24.

Четвртакъ 25 Марта 1843.

Год. II.

СДИНА ЛЕПА.

(Анафора).

Виђе л' игда виткій кринъ?
Виткін есте иѣзинъ стасъ!
Виђе л' игда углѣнъ црнъ?
Црни есте иѣзна власъ!
Виђе л' игда ютра жаръ?
Жаркин есте образъ иѣнъ!
Виђе л' игда чисти снегъ?
Снежнін есть иѣнъ тѣла створъ,
Виђе л' игда иѣжанъ взоръ?
Иѣжнін есте погледъ иѣнъ!
Виђе л' игда сунца тракъ?
Топлін есть иѣнъ ока паръ!
Лепшу дакле байнє шибе,
Мое мечте небы стекле,
Кадъ ми само неб' одрекле:
Любовь миље устие Бибе*)!

А. Андрић.

рођеногъ јзыка прегледати, но съ нимъ само можемо книжество наше познати и подпомоћи га; јеръ по већој части книжество и јзыкъ јднакимъ коракомъ къ савршенству свомъ мичу се. Мы не можемо јзыкъ написать како само оруђе у книжеству сматрати, но дужни смо га тако исто за право садержаште и онаково образиште имати, по комъ се све наше науке ствараю и дотерую; пањъ ако се три ове точке, како што стварь изыскана, употребе, то ће намъ се любословна јзыка нашегъ наука као и њеко предворје указати, изза когъ ћемо наскоро и самий книжества нашегъ храмъ весели угледати.

Кадъ је пакъ јзыкъ оруђе наука: то онай народъ, кои је безъ пѣсмарскогъ јзыка велике мудраце имао, ништа ни је. Нека ткогодъ насупротъ ове мои мыслий преведе Омира или Аристотеля на јданъ неизображеный или дивљачкиј јзыкъ, кои никаковы односны и выши мыслий у себи не ма. Еда ли у околини свио наука не ма тавовы мыслий и рѣчий, кое се на јданъ или другиј јзыкъ нијопшто превести не могу.

Природа је као што я мыслимъ особите духове изабрала, да грубый јзыкъ за науке или болѣ да кажемъ науке у јзыку изобразе. И будући, да су ови духови сами у себи то осећали, као да су па то рођени, како да и о не-

СЕРБСКІЙ ЛЮБОСЛОВЪ

одъ

Стаматовића.

Јзыкъ народа знаменитый је дѣлъ у книжеству и његовомъ: свакогъ дакле кои о книжеству ради, име само опоминѣ, да јзыкъ съ ума не смеће. Книжество нашегъ народа не можемо мы безъ

*) Женско име, обычно по Далмации и Приморю.

мынлѣнъ пређе предметима мысле и да о неказанымъ јоштъ рѣчима говоре, то су ступали они, за своимъ позвомъ; они су јзыкъ пустопили, да га изнова створе; они су дакле и творци и законодавци и образци свогъ јзыка били. Јзыкъ је тако постао, као што Сократъ вели, препитомитель дивљака и као што се јоштъ казати може изображаваюћи створитељ у наукама.

Тко дакле свой јзыкъ за мудролубљ, пѣсмотворъ и краснорѣчъ преравля, тай изравњава земљу, да на њој велике дворове подигне. Или јоштъ болѣ да кажемъ: Онъ списателю оруђе у руке предає: пѣвцу стрѣлу громовну сакива и пружа; витију цѣлу оправу преравля и дає; мудрацу оружје изоштрава и свакомъ найпослѣ радену књижевномъ богату свою помоћь, одѣћу, украсаш, пакъ и само достоинство и лѣпоту покланя. Само је то штета, што је Јупитеръ заслугу подземны свои Циклопа одвећь мало познавао и што лѣпотица одвећь рѣдко ону свемогућу руку цѣлива, коя јој је красоту и нѣжностъ поклонила.

Я радо то допуштамъ, да вitezови полу богови, ако ји гдѣ има, никаковы предъ собомъ предтеча не требаю, да имъ путь прокрче; шта више я јоштъ и то допуштамъ, да они сами собомъ до славе Херкулове долазе, кадъ и њгова дѣла извершую, — кадъ брегове премѣштаю, — кадъ чудовишта изтреблюю, кадъ теготе надвлађую — къ правой цѣли достижу. Я далъ допуштамъ и то, да ни су художници него на свою руку радени люди, кои јзыкъ свакогъ рода за начиномъ писана тако, као да су єданъ у другогъ урастли, дотерую. Овдѣ єданъ урнекъ царскимъ своимъ образцемъ више рѣшава, нежели десетъ словориваца; па кадъ се јоштъ онъ са сјайнимъ своимъ лицемъ на јзыковомъ полу укаже, то намъ више якости и свѣтло-

сти дав, нежели стотина мертвачки окорелы јзыкослова букинг.

Я јоштъ и то потврђујемъ, да су Писменици (Граматици) и Учители перви, кои тако јзыкъ кваре, да онъ као што бы га они хтѣли найпослѣ ни зашто ни је. Они donde оруђе јзычко кваре; они га donde све једнако извјају и растежу, докле сасвимъ изслабе и не покваре; donde га стручу и изрѣзую, докле имъ найпослѣ у рукама не пукне. — Но у колико бы намъ срећніје и као одъ Бога послани дошли онакови мужеви, кои јоштъ за времена свима јзыковарцима оруђе изъ руку изтергли, у толико бы намъ миліји были они гости, кои бы нашемъ витежкомъ и честитомъ језику и њгову стару и корену ячину повратили, и кои бы намъ оне старе, кое се у ињему налазе, тайне открили, оне велимъ тайне, на кое многи Панцироли међу својима гебус дејердитис никако ни су најди могли.

(коначъ слѣдује)

СТО РОЂЕНЕ БРАЋЕ.

Србска народна преповедка.

(продуженіје)

Овако радостни и весели благодарији Богу на ињговомъ благомъ промыслу, путовали су они данъ по данъ, докъ и у мило рођења место не дођоше. Долазакъ Недељковъ тако је позорије представљао, кое селяни одъ дугогъ времена ни су били доживили. Свакъ се живији и њговомъ долазку радовао, особито верна и њгова супруга съ децомъ, коя се одъ суза радостни задржати не може. Свечана часть была в сутра данъ спроведена, на коју су сви Недељкови прјатељи, кои се јоштъ у животу нализише, дозвани были, и ту при веселю изгрилише се и излюбише. После дужегъ времена Јованъ, кои је Недељка до куће допратио, врати се своме Велимиру на-

Урагъ, почемъ се съ великомъ тугомъ одъ ове честите породице растао. Редко је кон на овомъ свету тако пріятне старости дане проводио, као Неделько. Нѣму је одъ милине перф растело, гледеши, како су му сынови добри и чести, и како имъ Богъ нյове труде благосиля. Садъ онъ и Драгина пожеле за живота само юштъ ту радость дочекати, да очима своима и сынове оженїне и у срећене виде; и заиста Богъ имъ даде, да ову радость доживе. — Неделько съ неколико свои сынова пође да тражи за ньи сто девојка, а и за себе да нађе добре пріателѣ. У путу своме угледаю они једногъ старца, где у свечаний дань оре. Неделько га поздрави и почне му говорити: да је то предъ Богомъ греота, а предъ людма срамота, у овай дань радити. „О мой брате“! одговори му овай, „кадъ бы ты педесетъ кћери юштъ неудаты имао, да ји ранишъ и да ји одевашъ, то ми онда не бы замерio, што и данасъ, кадъ се другиј одиараю, оремъ“. — „Штета“! рече Неделько, „што юштъ толико кћери немашъ, па бы садъ пріатели постали“, затимъ свой путъ предузме далѣ. После неколико дана дођоше путници у једну пріјтицу, цветну долину, у којој се једанъ замакъ изъ далека нјовимъ очима указа. Они се къ нѣму управо упутише; али овде све прозоре и врата затворена нађоше. Они су већъ мыслили, да у нѣму нико живый не обитава; но мало затымъ отвори врата једанъ младъ, бледогъ лица човекъ, съ великомъ црномъ брадомъ. „Здраво дошли путници! и коя већъ добра срећа овамо довела“! — „Я самъ дошао“, рече Неделько, „да за мои стотину сынова девојка потражимъ, пакъ ме путъ къ овомъ усамљеномъ замку доведе“. — „Но, ово је чудный случай“, рече на то младиј домаћинъ, „башъ и моя мати, коя у овомъ замку живи, стотину кћери има, ако се желите уверити!“

то одите унутра“. „У добрий часъ до ѡкосмо‘ повиче радостанъ Неделько, „быће веселя и свадбе“! Садъ страни ћу унутра, и виде једну у црио одело обучену, стару жену, намргођеногъ поглемда, коя ипакъ стране весело пріими, и кадъ већъ разуме, зашто су дошли, обрати се старомъ Недельку съ речиа: „Мени је мило, да васъ је самъ промысао овамо упутio. Зато можете видети, оне-ду л’ вамъ мој кћери по волни быти“. Страни буду уведени у једну велику салу, где су сто девојка, свака са својомъ преслицомъ седеле и певале. Не зна се, коя је одъ кое лепша била. Све су једнако у лакомъ, беломъ оделу обучене биле; свакой су дуги по белымъ плећима курюци висили. Недельку и нѣговимъ сыновима девойке се допадну. И кадъ то Неда (тако се мати овы девојка зваше) примети, започе беседу; „Мени је“ рече „ваше станѣ врло добро познато; јербо самъ се преко мои пріатела о вами и вашимъ сыновима известила: Садъ намъ дакле друго ништа не остае, него да овамо и друге сынове доведете, пакъ да свадбу чинимо“! —

(продуженje слѣдује.)

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

Русске.

Економъ. Общеполезный Журналъ за год. 1843 подъ управлениемъ (редигиранемъ) Т. Булгарина. — Савршенъ закона саборъ русскогъ царства I. одъ г. 1649-1825 у 48 книга. II. одъ г. 1825-1940 у 15 свезки.

Аурора. Алманахъ за г. 1843. Изобретеніе русскогъ и Пантеонъ свю европейски театра за г. 1843.

Драматично. П. Б. Ободовской. Отац и кћи у 5. акт. — Н. А. Полевой: Елена Глинска у 5 акт. — К. Зотовъ: Карлъ XII кодъ Пултаве у 3 акт. — — Путовакъ Гречка у Немачку, Швайцерску и Талијанску. — Џ. Булгарина, 4. свезке. — Црквена исторія одъ сочинителя путеванія у свету землю. — Новикова Лођника. Исторія Некова у 9. свезкій. А. Іушкевича дѣла у 11.

ев. (50 рубль). Бланка обшта исторія. Г. Павловска испытываня рускогъ езыка. Подевоя драматична дѣла у 2. св. Влади Бенедиктова стихотворенія у 2. св. Лекенконъ руски списателя. Москва. — Mir. Маркевича исторія Мале Руссіе у 5. св. — Т. Л. Мороскина исторично-критична испытываня Славена. Устряловса русска исторія одъ 5. частій. Гречка русска литература.

(О. и. Ш.)

ВѢСТИ.

Пешта. Строго зиму, кою су мразови са мало снега до скора држали, садъ є лепо, пріятно време заменуло. Свако већъ осећа пролећна радость, коју намъ ласте своимъ долазкомъ увеличаваю.

Пешта. одъ 15 до 19 марта однешено є за горный предѣль у 14 лађи пшенице 50700 мерова; у 2 лађ. наполнице 4250 мер.; у 1. лађ. ражи 200 мер.; у 13 лай. зоби 49000 мер.; у 6 лађ. ечма 6050 мер.; у 6 лађ. кукуруза 3500 мер.; у 2. лађ. прое 5000 мер. и 18 дереглія съ виномъ.

ПУТЬ ПО СВЕТУ.

одъ Чокерляна.

(Библиотека) Найстаріја библиотека казує се, да є была крали Османандія у време Аврама. Онъ є юно преда покровительству язически Богова и њинъ храмъ украшенъ є био овымъ надписомъ: Духова ница, а мало ниже: Лѣкарственица душа. Собрание книга божественны у Изранлтианскохъ хранилищу води найстаріје по рекло. — У време Солона отворио є Пизистратъ у Атини публичну библиотеку. — Славна библиотека Александрийска године света 3700 основана, содржавала є у себи 70.000 книига. Халифъ Омаръ дао є юно изгорети и његовъ верховный вождъ Амру заповедио є купаонице Александрийске съ њима ложити, коимъ є поступкомъ штету неописану просвещенію причини!

(Богиња или Оспице) Около лѣта 572 после Христа прешле су изъ Етиопије у Аравију, 650 узомиле се у Египту. Крестоносци пренели су ји у Французску и Шпаніју. 1495 год. нападале су Немачку и тако све части света.

(Звоно) више су путії знатні люди утврђивали, да є грчка црква прва звона увела. Али истини противно показује, јербо є оно у Италіји постало. Грци су велике прaporце имали, кое су у време литеја носили и звецкали, и текъ є четвртогъ века Паулинъ Епископъ у Ноли звона на својимъ црквама подигао. После њега сви су Манастири на својимъ крововима звона дизали. 550 године прешла су у Французску, затимъ на востокъ; 1020 год. у Швейцарску а после и ње свуда.

Кром прији су донешени изъ Бразиле. Мореплаватељ Драке 1586 године, пренео є њи на обще благополучје у Европу. Године 1610 сејињ є у Виртембергу; 1740 год. пренешени су у Ческу и Моравску, а после седмолѣтногъ рата 1757 год. свуда се употребљавати почели.

(Новци) Найстаріји народи ни су новаца имали, они су узаймено трговину водили и потребе свое набављали. Марва и скотови највећима су се употребљавали за промену кодъ свија народи. Ово є по свой прилици поводъ дало, да су после на новцима образи волова, коня и овација изображавали се. Финикијани, Асиријани и Египтијани имали су много пре, него Грци новце. Картахенци су подъ Диономъ прве новце ковали. Дарий є Перзіјанцима златне новце предао. Њemu є слѣдовао Филипъ Мацедонски и његовъ синъ В. Александеръ. — Ликургъ дао є гвоздене новце ковати. — Юліј Кесаръ дао є кодъ Римљана новце првый ковати, на којима љеговъ образъ изображенъ бише. — Карлъ Великиј основао є у својој палати прву ковницу.

ПОГРЕШКЕ.

У 22 ч. где стои: святый союзъ одъ Петра Римскогъ, треба додати: пароха Ст., Андрејскогъ. У 23 ч. стр. 140 Латинскоме м. Латинскоме; стр. 143 Човевио м. човечио; стр. 134. продуж. є србскомъ и т. д. м. продуж. о србскомъ; вр. последи. и себе друге, м. себе и друге, вр. 1. одъ г. неорећу м. несрећу; стр. 145. у 2. вр. одъ д. а не нашу м. а нашу.

Издаватель Димитрій Јовановић. (Bastei Gasse Nr. 349)